

A group of four children are riding bicycles on a dirt path through a lush green forest. The child in the foreground is wearing a bright green jacket and a red and white helmet, smiling at the camera. Behind them, three other children are riding, wearing purple, blue, and pink jackets and helmets. The path is surrounded by tall grass and trees with green and yellowing leaves, suggesting an autumn setting. The overall atmosphere is bright and cheerful.

Speerpunten ChristenUnie Súdwest-Fryslân

Speerpunten verkiezingsprogramma 2017-2022

ChristenUnie

+ Geef geloof een stem

Speerpunten

Zet je in voor de bloei van de stad waarin je woont, want de bloei van de stad is ook jullie bloei. (Jeremia 29:7)

ChristenUnie, partij in de samenleving

Verkiezingen gaan over mensen. Over u, jou en over mij. Over onze ouders, onze kinderen, onze burens, de leerkracht op de school, onze werkgever en onze werknemers. Ze gaan over ons en onze manier van samenleven.

Wij geloven dat mensen door God gemaakt zijn en dat Hij ons aan elkaar gegeven heeft om samen te leven. Om een samenleving te vormen. De ChristenUnie gelooft dat het in onze samenleving om veel meer gaat dan om geld en bezit. Het gaat vooral om zinvol leven, vrijheid en veiligheid.

Wij willen geen samenleving waarin ons verteld wordt wat we moeten denken en doen, maar wij willen vrijheid om te geloven en om zelf verantwoordelijkheid te nemen. Wij willen een gemeente waar een bescheiden overheid ruimte biedt aan inwoners die maatschappelijk initiatief tonen. We willen een wereld waarin we omzien naar elkaar. Een wereld die leefbaar blijft, ook voor onze kinderen.

Een samenleving met toekomst

In Súdwest-Fryslân gaat veel goed. Het aantal banen is toegenomen, vrijwilligers zijn overal actief, de tevredenheid van de burgers over de gemeente is hoog en er is veel sociale draagkracht. Op het gebied van maatschappelijke zorg is Súdwest-Fryslân een van de koplopers in de regio.

Tegelijk zijn er zorgen. De maatschappij verandert, de individualisering neemt nog steeds toe en niet iedereen is in staat zich aan deze veranderingen aan te passen.

In onze samenleving zijn normen en waarden niet vanzelfsprekend meer, de aanhoudende migratie van vluchtelingen plaatst ons voor uitdagingen. De hervormingen van het zorgstelsel zijn ingrijpend geweest en mensen moeten wennen aan de nieuwe manieren van werken waarin we elkaar weer gaan aanspreken op onze verantwoordelijkheden en de verzorgingsstaat niet langer vanzelfsprekend is. De manier waarop we met elkaar de samenleving vorm geven, staat meer ter discussie dan ooit.

De ChristenUnie onderkent dit en vindt dat het daarom meer dan ooit belangrijk is om te geloven in een gemeente waar het niet meer gaat om 'ik' maar steeds meer om 'wij'. In een politiek van draagkracht en draagvlak.

Daarom gaan wij met dit programma van hoop de komende verkiezingen in. Een programma met plannen voor Súdwest-Fryslân dat laat zien dat de ChristenUnie wil bouwen aan een samenleving waarin iedereen meetelt. Wij investeren in zorg voor elkaar, in de cruciale rol van gezinnen, in een dienstbare en rechtvaardige overheid, in moreel leiderschap, in godsdienstvrijheid, in zorg voor elkaar, in een duurzame economie en in een zorgvuldige omgang met onze leefomgeving.

Dit vatten we samen in onze kernboodschap.

De ChristenUnie:

- + Zorgt dat iedereen meetelt
- + Investeert in de toekomst van kinderen
- + Komt op voor (godsdienst)vrijheid

De Bijbel roept ons op om recht te doen, trouw te zijn, en nederig de weg te gaan die God van ons vraagt.

(Micha 6:8)

Geef geloof een stem

Bij het zoeken naar antwoorden op de uitdagingen van deze tijd laten wij ons als christelijke partij inspireren door de Bijbel. In de Bijbel gaat het over mensen, over samenleven en ook over de overheid. De Bijbel heeft een bevrijdende boodschap die hoop geeft voor de toekomst. Wij geloven daarom dat christelijke uitgangspunten in de politiek relevant zijn voor Súdwest-Fryslân.

De ChristenUnie-politici maken deel uit van een beweging van maatschappelijk betrokken christenen die op tal van plekken in de samenleving hun geloof een stem geven. Die hun geloof niet bewaren voor de kerk of thuis, maar uitdelen in de maatschappij. Die bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen en samen te werken voor een betere samenleving. Wij beseffen heel goed dat de overheid niet alle vraagstukken gaat oplossen. De samenleving is niet maakbaar. Maar de overheid is er volgens de ChristenUnie wel om het zwakke te beschermen en het sterke te reguleren, om zo vrede te stichten.

De ChristenUnie is een landelijke, christelijke netwerkpartij. Dat biedt stabiliteit. Onze lokale standpunten zijn niet ad hoc opgeschreven maar gebaseerd op onze christelijke uitgangspunten. Tegelijk biedt het feit dat de ChristenUnie actief is op alle niveaus van het openbaar bestuur uitstekende mogelijkheden om af te stemmen en om lokale zaken provinciaal of landelijk aan de orde te stellen. Hetzelfde geldt natuurlijk ook andersom.

Van christenen voor alle mensen

De ChristenUnie is een partij *van* christenen *voor* alle mensen. Wij willen in het bestuur van onze gemeente de liefde die God voor deze wereld heeft uitstralen én doorgeven, voor Nederland, voor Súdwest-Fryslân. Doe met ons mee. Geef geloof een stem!

Speerpunten

De gemeente Súdwest Fryslân kent drie programma's voor de begroting, namelijk:

1. Sociaal (commissie 'Boarger en Mienskip')
2. Ruimte (commissie 'doarp, stêd en omkriten')
3. Bestuur (commissie 'bestjoer en finansjes')

Waar we als ChristenUnie voor staan én onze speerpunten noemen we in dezelfde indeling én dezelfde volgorde.

1. Sociaal | Iedereen telt mee

Waar staat de ChristenUnie voor?

De ChristenUnie gelooft in een samenleving die is gebaseerd op elkaar liefhebben. Eén van de kenmerken van de samenleving van nu is dat bijna iedereen deel uit maakt van een of meerdere netwerken van mensen, zoals gezinnen, klassen in scholen, vriendengroepen, de straat en de buurt, online netwerken en sociale media. Tegelijk is er sprake van individualisme en van eenzaamheid en zijn er mensen die niet mee kunnen komen.

We hebben een periode van grote bezuinigingen en hervormingen gehad waardoor inwoners veel meer dan vroeger zelf verantwoordelijk zijn geworden voor het regelen van ondersteuning. Dit heeft geleid tot teleurstelling en zorgen waarbij mensen tussen wal en schip zijn beland. De ChristenUnie blijft inzetten op een participatiesamenleving; het is belangrijk dat mensen elkaar als het kan helpen en voor elkaar zorgen. Tegelijk moet de gemeente zorgen voor passende ondersteuning en hulp aan mensen, die het niet op eigen kracht redden.

Speerpunten in Súdwest Fryslân zijn:

- + De uitdagingen op het terrein van het sociale domein worden opgepakt in samenwerking met de samenleving. Daarbij is ruimte voor participatie van de eigen kring en de professional.
- + De gebiedsteams krijgen mandaat deze initiatieven afzonderlijk op hun bijdrage te beoordelen om er mee in zee te gaan.
- + De mogelijkheid van Eigen-krachtconferenties en de verplichting tot het aanbieden van een familiegroepsplan moet worden opgenomen in de lokale (Wmo-) verordening/actief worden aangeboden en bepalen daarmee het startpunt van ondersteuning.

1.1 Zorg

Waar staat de ChristenUnie voor?

De ChristenUnie wil in Súdwest-Fryslân bijdragen aan een samenleving waarin iedereen ertoe doet en meedoet. De gemeente Súdwest-Fryslân heeft in de afgelopen periode veel meer taken gekregen en dus een grote verantwoordelijkheid als het gaat om de zorg voor kinderen, jongeren en kwetsbare inwoners. Door de inzet van de afgelopen jaren is Súdwest-Fryslân tot een voorbeeldgemeente in de regio geworden. Maatwerk en kwaliteit van de geboden zorg staan voorop en het proces is ondersteunend en daaraan ondergeschikt. Dit willen wij graag zo houden en verder uitbouwen.

De huidige wijze van inkoop voor jeugd, Wmo en beschermd wonen passen bij de maatwerkgedachte. Iedere aanbieder die aan de gestelde kwaliteitseisen voldoet is welkom als samenwerkingspartner en kan een contract krijgen. Daarbij houdt de gemeente de regierol omdat Súdwest-Fryslân uitgaat van de leefwereld van mensen en niet van de wettelijke kaders.

Uitgangspunt van de ChristenUnie is dat elk mens waardevol is en dat die waarde niet afhangt van prestaties, gezondheid, seksuele geaardheid, afkomst, leeftijd, gewenstheid of geluk. Al het leven, in gaafheid en gebrokenheid, verdient het om tot ontplooiing te komen, te participeren, om te worden beschermd en om zorg te ontvangen als dat nodig is.

Speerpunten in Súdwest Fryslân zijn:

- + Ons uitgangspunt is dat de zorg leidend is en niet het budget, waarbij wij de uitdagingen in samenwerking met de samenleving oppakken.

- + Kleine zorgaanbieders blijven ook in beeld bij de aanbesteding door de gemeente. Zij worden in de gelegenheid gesteld zich te verenigen in coöperatieve verenigingen.
- + Bij de aanbesteding wordt aansluiting gezocht met bij de gebiedsteams bekende voorkeuren van hulpvragers en voorliggend veld voor bepaalde vormen van zorg en van bepaalde zorgaanbieders.
- + Er worden voor thuiszorg minimaal drie aanbieders (indien binnen de gemeente operationeel) gecontracteerd.
- + De voor thuiszorg gehanteerde tariefstelling is gerelateerd aan de uurprijs voor een medewerker op hetzelfde niveau van de gemeentelijke organisatie.
- + Een persoonsgebonden budget (pgb) is één van de instrumenten die kan worden ingezet wanneer een zorgverlener niet rechtstreeks gecontracteerd is. Omdat iedere aanbieder die aan de kwaliteitscriteria voldoet in principe een contract kan krijgen, zal het instrument pgb niet vaak ingezet hoeven worden. De ChristenUnie wil dat pgb-gebruik wel in beperkte mate mogelijk blijft en dat inwoners die mogelijkheid kennen. Zo hebben zorgvragers altijd de mogelijkheid om identiteitsgebonden of andere noodzakelijke zorg in te kopen als deze via de gemeente niet beschikbaar is.
- + Er is structureel overleg tussen kerken (diaconieën) en de gemeente om kerken een volwaardige plaats te geven in de sociale structuur van de stad/het dorp/de wijken.
- + Sport en bewegen voor ouderen wordt een speerpunt in het gemeentelijke sportbeleid.
- + De ChristenUnie wil dat ouderen die het arbeidsproces hebben verlaten standaard een bezoek krijgen vanuit het wijkteam/welzijnsorganisaties om (verborgen) problemen, zoals eenzaamheidsproblematiek op te sporen.
- + *Zingeving* wordt bij gesprekken met ouderen met een zorgvraag (keukentafelgesprek) een bespreekbaar onderwerp, zo nodig maakt de gemeente hiervoor gebruik van deskundigheid van kerken of andere organisaties.
- + De gemeente Súdwest-Fryslân is verantwoordelijk voor goede opvang van vluchtelingen. Mensen die huis en haard hebben verlaten moeten een veilig onderkomen krijgen. De gemeente moet de taakstelling voor huisvesting van statushouders halen, maar moet ook bewaken dat dit niet tot verdringing op de huizenmarkt leidt. Spreiding vinden wij belangrijk.

1.2 Gezin, jeugd en onderwijs

Waar staat de ChristenUnie voor?

Kinderen en jongeren hebben de toekomst. De gemeente Súdwest-Fryslân moet daarom inzetten op veilige gezinnen, veilige scholen en veilige buurten. De ChristenUnie wil dat kinderen die extra ondersteuning nodig hebben die zoveel mogelijk dicht bij huis en school kunnen krijgen. Daarbij moet de zorg passen bij de identiteit van het gezin.

Het is tijd om meer aandacht te besteden aan sterke gezinnen. De ChristenUnie wil dat stellen met kinderen tools aangereikt krijgen om te kunnen bouwen aan hun relatie én aan het ouderschap. Zo moet de geboortezorg niet alleen gericht zijn op de lichamelijke voorbereiding op de komst van een kindje, maar ook op de mentale voorbereiding. Onderzoek laat zien dat voorlichting en begeleiding positief werken tegen stress in de relatie. Een kind is het beste af als de ouders het samen goed hebben. Daarom willen we ouders ondersteunen door ouderschaps cursussen via bijvoorbeeld consultatiebureaus aan te bieden.

Voor kinderen en jongeren is het onderwijs een belangrijke plek. Het is een plek waar ze zich cognitief en sociaal ontwikkelen en waar ze andere kinderen en jongeren ontmoeten. De ChristenUnie is voor de vrijheid van onderwijs. Ouders moeten, vanuit hun

verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen, kunnen kiezen voor een school die aansluit bij de eigen waarden, identiteit en idealen. De gemeente moet de diversiteit van scholen op levensbeschouwelijke en pedagogische gronden respecteren.

Al het onderwijs is bijzonder. De scholen in Súdwest-Fryslân zijn niet van de gemeente, maar van de samenleving. De gemeente en het onderwijs delen wel de maatschappelijke opdracht om kinderen en jongeren zich optimaal te laten ontwikkelen. In Súdwest-Fryslân biedt het onderwijs gelijke kansen voor alle leerlingen, onafhankelijk van de wijk of kern waarin een school staat of van de financiële situatie van ouders.

Speerpunten in Súdwest Fryslân zijn:

- + Met professionals uit het veld ontwikkelt de gemeente preventief (v)echtscheidingsbeleid, allereerst gericht op het laagdrempelig en vrijwillig versterken van relaties van alle ouders in Súdwest-Fryslân, maar daarnaast ook op tijdige hulp als een scheiding onvermijdelijk is;
- + Ouderschaps cursussen en informatie over relatieondersteuning moeten laagdrempelig beschikbaar zijn. Hierin kan maatwerk nodig zijn of een identiteitsgebonden aanbod zoals de Marriage course, zodat ouders weerbaar worden en versterkt worden bij de opvoeding van kinderen.
- + Multi-probleemgezinnen zijn gebaat bij een integrale aanpak waarin betrokken hulpverleningsinstanties nauw samenwerken en daarbij is de aanpak van één gezin, één plan, één coördinator belangrijk.
- + De ChristenUnie wil dat de gemeente binnen de arbeidsmarktregio inzet op een goede aansluiting van het onderwijs, overheid en het bedrijfsleven in gemeente Súdwest Fryslân. Hierbij besteden wij vooral aandacht voor arbeidsmarktrelevante vmbo- en mbo-opleidingen.
- + In Súdwest-Fryslân krijgen kwetsbare jongeren uit het speciaal onderwijs de juiste begeleiding naar een waardevolle plek in onze samenleving.

1.3 Werk en inkomen

Waar staat de ChristenUnie voor?

Het hebben van werk is belangrijk. Ons werk is de plek waar talent en verantwoordelijkheid tot hun recht komen. De inzet van de afgelopen jaren heeft geleid tot een flinke daling van de werkloosheid tot onder de 10%, maar er zijn nog steeds 2.300 mensen die gebruik maken van bijstand. Er zijn daarnaast teveel mensen die ondanks een baan dicht bij of onder de armoedegrens leven. Daarom zetten wij sterk in op de realisatie van arbeidsplaatsen.

We leven in één van de rijkste landen ter wereld maar ook in Nederland is armoede en lukt het niet iedereen het hoofd boven water te houden. De ChristenUnie vindt dat niemand in Súdwest-Fryslân aan zijn of haar lot mag worden overgelaten. Dit vraagt niet alleen om een goede manier van omgaan met de sociale zekerheid maar vooral om het scheppen van randvoorwaarden waarbinnen mensen zelf aan perspectief kunnen werken. De ChristenUnie zet zich in voor positief bijstandsbeleid door bijvoorbeeld experimenten met sociale coöperaties, regelluwe zones en vormen van regelarme bijstand.

De gemeente stimuleert het bedrijfsleven om zich samen met het (beroeps)onderwijs actief in te zetten voor een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt op zowel de korte en middellange termijn. Daar passen ook bedrijfsscholen in. Voor mensen met beperkingen moet het vanzelfsprekend zijn dat ook zij de mogelijkheid krijgen om hun

talenten in te zetten, of dat nu betaald, of via vrijwilligerswerk is. De gemeente geeft hierin zelf het goede voorbeeld én stimuleert bedrijven hierin actief.

Speerpunten in Súdwest Fryslân zijn:

- + De gemeente neemt, in samenwerking met bedrijfsleven, verantwoordelijkheid voor voldoende participatiebanen.
- + De gemeente zoekt in samenwerking met het bedrijfsleven naar kwalitatief goede en voldoende beschutte werkplekken;
- + Als de gemeente helpt, mag een tegenprestatie worden verwacht. Daarbij is het belangrijk dat zoveel mogelijk wordt ingezet op de eigen kennis en talenten van mensen.
- + Er moet doelgerichte en laagdrempelige voorlichting over geld en budgetbeheer aangeboden worden op ontmoetingsplekken in de wijken.
- + De gemeente spreekt met woningcorporaties en energieleveranciers af dat betalingsachterstanden tijdig worden gemeld en er pas tot (dreigen met) afsluiting of huisuitzetting wordt overgegaan nadat eerst actief hulp is aangeboden, zeker bij gezinnen met kinderen. De gemeente kijkt ook kritisch naar het eigen gedrag als schuldeiser.
- + Met schuldhulpverlening gaan wij actief naar mensen toe en ontwikkelen daarvoor een gemeentelijke toeslagenapplicatie, zodat ondersteuning eenvoudig benaderbaar wordt.

1.4 Kunst, cultuur en sport

Waar staat de ChristenUnie voor?

Cultuur vormt de ziel van de stad of het dorp. In cultuur wordt de historie van de gemeente en de manier van samenleven van mensen weerspiegeld. In de cultuursector werken professionals en amateurs samen aan het mooier maken van onze samenleving. In cultuur vinden mensen ontspanning en betekenis. Cultuur draagt bij aan een juiste balans tussen in- en ontspanning. De ChristenUnie ziet meerwaarde van groepen mensen die gezamenlijk hun vrije tijd besteden en zet daarom in op het ondersteunen van verenigingen rondom cultuur. Daarbij vindt de ChristenUnie het belangrijk dat kinderen zich leren uitdrukken in muziek, dans en creativiteit. Dat draagt bij aan de individuele ontwikkeling van kinderen en jongeren en daarmee aan een krachtige en creatieve samenleving. De inzet van de gemeente dient gericht op het stimuleren van deelname, kennismaking en aansluiting van cultuur op het onderwijs aan kinderen en jongeren.

De ChristenUnie pleit voor cultuur en sport in de breedte; bereikbaar en betaalbaar voor iedereen. Investeren in dure cultuurgebouwen is soms nodig maar moet kritisch beoordeeld worden op nut, noodzaak en de financiële haalbaarheid en houdbaarheid op lange termijn.

Speerpunten in Súdwest Fryslân zijn:

- + Kinderen uit gezinnen in armoede in Súdwest-Fryslân kunnen (bijvoorbeeld met behulp van een minimapas) korting krijgen of gratis deelnemen aan muzieklessen en/of sport. De gemeente ontwikkelt hier passend beleid voor.
- + Evenementen in Súdwest-Fryslân moeten veilig en gezond zijn. Niet alleen zijn ze goed toegankelijk maar ook komen er heldere (subsidie-) afspraken over afval/duurzaamheid, geluid en volksgezondheid (drank/drugs).
- + De gemeente stimuleert samenwerking tussen scholen en culturele voorzieningen.

- ⊕ De gemeente ontwikkelt samen met de provincie een visie over de toekomst van leegstaande/monumentale kerkgebouwen in Súdwest-Fryslân.
- ⊕ Elk dorp en elke wijk heeft een buurtsportcoach om de verbinding tussen sport, onderwijs en zorg te bevorderen. Hierbij besteedt de coach ook aandacht aan dat elk kind in Súdwest-Fryslân aan het einde van de basisschoolleeftijd het zwem-ABC heeft.

2. Ruimte | Investeer in kinderen

Waar staat de ChristenUnie voor?

Wij hebben de taak om zorgvuldig om te gaan met leefomgeving, waarvan we geloven dat deze ons gegeven is. Vervuiling van de lucht, verspilling van materialen en uitputting van hulpbronnen vormen een grote bedreiging voor de leefbaarheid, veiligheid en gezondheid. De ChristenUnie zet daarom in op een snelle en volledige energietransitie binnen één generatie. We investeren in kinderen. Er is geen tijd te verliezen. Een schone en circulaire economie levert veel op voor ons en voor volgende generaties: een gezondere lucht, een beter klimaat en een sterkere economie. De gemeente heeft hierin een belangrijke rol.

2.1 Energie, klimaat en milieu

Waar staat de ChristenUnie voor?

Wij willen zo snel mogelijk af van olie, gas en kolen en ruim baan maken voor schone energie. In de gemeente zijn meerdere kleine gaswinlocaties en –concessies die in de komende jaren mogelijk in productie genomen gaan worden. Dit is niet de keuze van de ChristenUnie, maar wordt ons opgelegd door de Minister van Economische Zaken. Wij zullen ons inzetten om de gevolgen van bodembeweging (bodemdaling en trillingen) altijd te laten compenseren. Hiervoor is een goede nulmeting nodig. Energiebesparing in de industrie, gebouwde omgeving en mobiliteit wordt topprioriteit. Auto's zonder uitstoot en energieneutrale huizen worden de norm. Materialen die God, als Schepper, ons geeft willen wij niet verspillen, maar terugwinnen en hergebruiken. Wij kiezen voor de bescherming van waardevolle natuur en een verantwoorde omgang met ruimte en landschap in Nederland.

Speerpunten in Súdwest Fryslân zijn:

- + Coöperaties rondom duurzaamheid/milieu van inwoners en/of bedrijven worden aangemoedigd, waar bij verbruik en efficiëntie van bedrijven de grootste winst te bereiken is. Bij grootschalige energieprojecten is gewenst dat de omgeving kan participeren.
- + Bij door het Rijk opgelegde gaswinning zetten we in op monitoring van de effecten, een nulmeting én goed afspraken over schade en afhandeling.
- + In de komende raadsperiode wordt het gemeentelijke inkoopbeleid volledig duurzaam en eerlijk: 100% schone energie uit Nederland en producten die voldoen aan de regels van eerlijke handel.
- + De ChristenUnie wil versneld onafhankelijk zijn van aardgas en ten minste voor 2040.
- + Met woningcorporaties wordt afgesproken dat alle sociale huurwoningen in 2030 energieneutraal (nul-op-de-meter) zijn.
- + Er komt de komende raadsperiode een nieuw klimaatadaptatieplan dat samen met samen met o.a. het waterschap en de corporaties wordt ontwikkeld.
- + Inwoners hebben een belangrijke rol als het gaat om waterberging. De gemeente werkt aan bewustwording op dit punt, bijvoorbeeld door een publiekscampagne in samenwerkingen met de tuincentra etc. (zie voorbeeld operatie Steenbreek of Amsterdam Rainproof)
- + Landbouw- en visserijondernemingen krijgen de ruimte voor een moderne bedrijfsvoering door investeringen mogelijk te maken, voor zover deze een bijdrage levert aan duurzaamheid, dierenwelzijn, energiebesparing, milieu en landschap.

- + Boeren krijgen een adequate vergoeding voor natuur- en landschapsbeheer en weidevogelbeheer.
- + De ChristenUnie wil dat natuur zo 'beleefbaar' en toegankelijk mogelijk wordt door aanleg en onderhoud van goede wandel-, fiets- én beleefpaden.

2.2 Wonen en ruimte

Waar staat de ChristenUnie voor?

Een goed en betaalbaar huis in een prettige wijk, dat is voor ons allemaal belangrijk. De beschikbaarheid van de juiste woningen is helaas niet vanzelfsprekend. Er zijn lange wachtlijsten voor sociale huurwoningen, mensen stromen niet door, duur betaalde koopwoningen staan onder water en de behoefte aan betaalbare huurwoningen in de vrije sector is groot. De ChristenUnie wil dat de lokale overheid met toekomstgericht woningbeleid de woningmarkt stimuleert, zodat starters een steuntje in de rug krijgen, er voldoende passende huurwoningen zijn en er ruimte is voor particuliere (nieuw)bouw.

Speerpunten in Súdwest Fryslân zijn:

- + Het woonbeleid van de gemeente Súdwest-Fryslân moet gebaseerd zijn op de actuele vraag én op toekomstige ontwikkelingen. In de gemeentelijke woonvisie wordt daarom integraal naar de lokale woningmarkt gekeken en worden de noodzakelijke maatregelen beschreven. Naast woningcorporaties, krijgen ook wijkraden en huurdersverenigingen wat de ChristenUnie betreft een prominente rol bij het opstellen van deze visie. Het invullen van het woningbouwprogramma voeren wij alleen uit met partners die ook echt willen bouwen.
- + Door middel van een woonvisie met ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen voert de gemeente een integraal en duurzaam woonbeleid. Levensloopbestendige woningen zijn de norm. Verder saneren en boeken we overtollige woon- en werkgebieden af.
- + De ChristenUnie wil de transformatie van vrijkomende bedrijfsgebouwen naar woningen krachtig bevorderen. Daarbij wordt voorkomen dat gemeenten de verliesposten krijgen van de projectontwikkelaars. De gemeente heeft vooral een faciliterende rol in wijziging van bestemmingsplannen.
- + De nieuwe Omgevingswet biedt kansen voor ontwikkeling op hoofdlijnen en maatwerk waar dat nodig is. De speelruimte willen wij maximaal benutten. In 2018 zijn er geen gebieden waarvoor geen bestemmingsplan of verordening geldt.
- + Waar het kan participeren wij in gebiedsontwikkeling.
- + De zorg voor het op orde houden van de openbare ruimte wordt afgestemd met vertegenwoordigers van de bewoners van wijk of kern.
- + Lokale initiatieven m.b.t. het onderhoud van de openbare ruimte (straat, plein, groen, water, sportvelden en speelterreinen) worden vanuit een coöperatieve opstelling opgepakt. De gemeente geeft ruimte aan inwoners om hun wijk of straat in eigen beheer te onderhouden.

2.3 Mobiliteit

Waar staat de ChristenUnie voor?

Mobiliteit brengt mensen bij elkaar en is nodig voor een sterke circulaire economie. Mobiliteit is in ontwikkeling door digitale innovatie in het verkeer, de financiële houdbaarheid van het huidige openbaar vervoer, de opkomst van elektrische vervoersmiddelen (fiets en auto) én het nog steeds groeiende aantal auto's op de weg. De mobiliteit mag steeds minder negatieve impact hebben op de kwaliteit van onze leefomgeving en de leefbaarheid.

We kiezen voor verduurzaming van de mobiliteit, vermijden van overbodig verkeer, een optimale benutting van de bestaande infrastructuur en het beter met elkaar verbinden van de verschillende vervoerssoorten: auto, publiek vervoer en fiets bij het personenvervoer en schep- en binnenvaart, spoor en weg bij het goederenvervoer. De lokale overheid heeft de verantwoordelijkheid (samen met de provincie en het Rijk) om te zorgen voor infrastructuur van een kwalitatief hoog niveau.

Súdwest-Fryslân is qua oppervlakte de grootste gemeente van Nederland. Het grondgebied is 907 vierkante kilometer groot, en 42% daarvan bestaat uit bevaarbaar water. In onze gemeente wonen ruim 89.500 inwoners in 6 steden en 83 dorpen. De vlakke ligging, grotendeels onder zeeniveau, met daarin bedrijvigheid, landbouw, recreatie en toerisme zijn kenmerkend voor het gebied. In dit uitgestrekte landschap loopt een netwerk van duizenden verbindingen die allemaal een functie vervullen en onderhoud nodig hebben. Deze wegen, straten, paden en vaarwegen zijn vaak al eeuwenoud, maar soms ook recent aangelegd. Om de nog steeds groeiende mobiliteitsvraag binnen een zo groot grondgebied zo goed mogelijk te kunnen faciliteren, moeten er keuzes in het onderhoudsniveau gemaakt worden. Per modaliteit richten wij ons op de volgende speerpunten.

Speerpunten in Súdwest-Fryslân zijn:

- + Kwaliteitsimpuls op drukke en kansrijke regionale fietsroutes inclusief goede stallingsvoorzieningen.
- + Een attractief toeristisch netwerk van vaarwegen, fiets- en wandelpaden met een adequaat niveau van bijbehorende voorzieningen.
- + Voor ouderen en andere mensen die minder mobiel zijn worden de looproutes naar het centrum, belangrijke ontmoetingsplekken en (zorg)voorzieningen zoveel mogelijk aangepast naar hun behoeften (comfortzones).
- + Bij de transformatie van het openbaar vervoer naar publiek vervoer vindt de ChristenUnie de bereikbaarheid van de (kleine) kernen een belangrijk punt. De provincie is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer, de gemeente voor andere vormen van publiek vervoer, zoals het leerlingenvervoer. Hierbij zoeken we actief naar combinaties. De ChristenUnie vindt dat de gemeente en haar inwoners betrokken moeten worden bij de te maken keuzes.
- + Parkeergeld wordt zoveel mogelijk aangewend om de kwaliteit van de openbare ruimte/parkeergelegenheid/wegen en fietspaden te bevorderen en toekomstvast te maken.
- + Het onderhoud en vernieuwbouw van de openbare ruimte en de wegen in Súdwest Fryslân combineren we zoveel mogelijk andere programma's, zoals het vervangen van kabels en leidingen van de nutsbedrijven.

3. Bestuur | Kom op voor (godsdienst)vrijheid

3.1 Betrouwbare gemeente

Waar staat de ChristenUnie voor?

Bij de ChristenUnie staat de samenleving centraal. Een samenleving die niet het werk is van de overheid maar van mensen en maatschappelijke verbanden samen. Een coöperatieve samenleving, waarin we op zoek zijn naar verbindingen.

De gemeente heeft daarin dus een bescheiden rol en heeft vooral als taak de kracht in de samenleving te versterken en staat daarom naast mensen. Om te wijzen op de eigen verantwoordelijkheid, maar ook om mee te denken, te stimuleren en te ondersteunen waar dat nodig is. Dit vraagt om maatwerk: de één heeft die ondersteuning sneller nodig dan de ander. Voor kwetsbare mensen die het echt niet zelf of samen met anderen kunnen, biedt de overheid een vangnet.

Inwoners moeten een beroep kunnen doen op de overheid als hun vrijheid, veiligheid of bestaanszekerheid in het geding is. Om die reden is het goed dat de overheid op een aantal belangrijke terreinen ook grenzen aangeeft, handhaaft, normeert en kadert.

Speerpunten in Súdwest Fryslân zijn:

- + Open, herkenbaar, betrokken én integer aanwezig te zijn in Súdwest-Fryslân door er voor te zorgen dat politieke processen zoveel mogelijk in de openbaarheid plaatsvinden.
- + Te streven naar een coalitieakkoord op hoofdlijnen, zodat er voor alle partijen vrijheid is voor invloed op beleid.
- + Ruimte voor inwoners die verantwoordelijkheden op zich nemen (bijv. in coöperaties) op het gebied van duurzaamheid, energie, zorg, lokale economie of wijkbeheer.
- + De toegankelijkheid van onderdelen van de gemeentelijke organisatie moet beter. Het omgevingsloket moet voor burgers direct bereikbaar worden gemaakt en er moet gelegenheid zijn voor vooroverleg en adviezen. De werkwijze van de gebiedsteams kan daarbij als voorbeeld worden gebruikt.
- + Meer vertrouwen, minder regels. Elk jaar komt het college met voorstellen voor regels die geschrapt, vereenvoudigd of samengevoegd kunnen worden.
- + De lokale lastendruk stijgt in principe niet meer dan de inflatiecorrectie.
- + Bij inkoopbeleid zijn in Súdwest-Fryslân duurzame criteria een harde eis, zoals fair trade, social return on investment, maatschappelijk verantwoord ondernemen en door het mogelijk te maken dat (zorg)inkooporganisaties cao-lonen kunnen volgen.
- + Vanaf 2018 maakt iedere gebiedsteammedewerker en gecontracteerde partij structureel gebruik van de Friese Verwijsindex.

3.2 Veiligheid

Waar staat de ChristenUnie voor?

Als inwoner van Súdwest-Fryslân wilt u veilig kunnen leven. Helaas is dat niet vanzelfsprekend. De overheid is er om onrecht tegen te gaan en mensen die dat nodig hebben te beschermen. Elke buurt of wijk heeft een eigen aanpak nodig en inwoners moeten betrokken zijn bij het formuleren daarvan. Juist burgers, winkeliers, scholen, politie en

woningcorporaties dragen bij aan goede buurten. Dat zijn buurten waarin jongeren veilig naar school gaan en ruimte hebben om te spelen, waarin ouders met een gerust hart wonen, werken en winkelen en waarin ouderen zonder zorg over straat kunnen, actief kunnen zijn en nog voluit van het leven kunnen genieten.

Speerpunten in Súdwest Fryslân zijn:

- + Betrek burgers bij veiligheid in hun directe omgeving d.m.v. Burgernet, Buurtpreventie Apps en het opstellen van een veiligheidsplan. Ook zetten wij in op extra beschikbaarheid én zichtbaarheid van de wijkagent.
- + De gemeente gaat zich actief inzetten voor vrije geloofsbeleving in het AZC.
- + De burgemeester zorgt voor lage drempels voor het doen van (anoniem) aangifte en voor goede terugkoppeling door politie.
- + De kosten van vandalisme worden verhaald op ouders. De gemeente publiceert regelmatig de resultaten hiervan en de omvang van de schade ten gevolge van vandalisme door middel van een 'vandalismemeter'.
- + Het aantal gokhallen moet worden verminderd en de vestiging van nieuwe wordt voorkomen.
- + De gemeente organiseert voldoende toezichtcapaciteit voor de Drank- en Horecawet. De gemeente gebruikt hiervoor regelmatig mystery guests.
- + *Happy hours* in de horeca en reclamestunts voor alcoholische dranken worden via convenanten of via de APV aan banden gelegd.
- + Wij willen een uitsterfbeleid voor bestaande seksinrichtingen en de vestiging van nieuwe voorkomen.
- + Súdwest-Fryslân investeert in uitstapprogramma voor prostituees (in clubs en zelfstandig werkend). Ook als het Rijk daar geen middelen voor beschikbaar stelt.
- + De gemeente Súdwest-Fryslân zorgt voor een veilige opvang voor slachtoffers van loverboys, pooiers en mensenhandelaren.

3.3 Economie

Waar staat de ChristenUnie voor?

De lokale overheid speelt, samen met kennisinstellingen, het bedrijfsleven en andere overheden, een belangrijke rol in de versterking van de regionale arbeidsmarkt en de (regionale) circulaire economie. Een sterke economie is een randvoorwaarde en een middel om andere doelen te realiseren. De economie draait niet alleen om groei en consumeren, maar ook om de kwaliteit van leven. Een economie is volgens de ChristenUnie pas gezond als iedereen een kans krijgt en verantwoordelijkheid neemt, er coöperatieve relaties ontstaan, als werken en vrije tijd in balans zijn, als groei groen is en grenzen kent.

Het MKB is onmisbaar voor werkgelegenheid, de lokale economie, voor ontwikkelingen van producten en voor de leefbaarheid. De ChristenUnie komt op voor ondernemers. De ChristenUnie in Súdwest-Fryslân wil blijven investeren in goede infrastructuur en betere bereikbaarheid. Ook digitaal. De gemeente moet goede voorwaarden scheppen om lokaal en regionaal en (maatschappelijk) verantwoord ondernemerschap te stimuleren. Zij stelt zich op als een partner voor ondernemers.

Speerpunten in Súdwest Fryslân zijn:

- + Alle inzet is gericht op het aantrekken van duurzame werkgelegenheid.
- + Sociale ondernemers krijgen een grotere kans bij aanbestedingen en overheidsinkoop. Bij alle aanbestedingen is social return een voorwaarde.
- + Voor ondernemers wordt één (digitaal) loket geopend waar men met alle (aan)vragen terecht kan. Dit omgevingsloket is laagdrempelig toegankelijk en sluit aan bij het provinciale loket.
- + De ChristenUnie wil dat de gemeente ondernemers niet frustreert, maar jaagt de economie aan door alle ondernemers binnen 21 dagen te betalen.
- + ZZP-ers worden begeleid en praktisch ondersteund, bijvoorbeeld door de beschikbaarheid van goed en snel internet voor de hele gemeente te bevorderen, één gemeentelijk aanspreekpunt voor ondernemers en flex-plekken in het stadhuis open te stellen voor start-ups.
- + Bedrijfsterreinen worden duurzaam ingericht. Bij voorkeur functioneren zij klimaatneutraal.
- + Om het winkelgebied in Súdwest-Fryslân meer te concentreren worden winkelbestemmingen gewijzigd in woonbestemmingen.
- + Er komen geen nieuwe winkelcentra buiten de kernen (grootschalige winkels/outletcentra), om een levensvatbare middenstand overeind te houden.
- + In kleine kernen worden functies zoveel mogelijk behouden en waar mogelijk gecombineerd (detailhandel, bibliotheek, bank etc.).
- + Samen met inwoners en lokale ondernemers inzetten op gebiedspromotie (stad, dorp of gebied) voor recreatie en toerisme.
- + De verruiming van zondagsopenstelling van winkels wordt zoveel mogelijk beperkt.
- + Geen verplichte zondagsopenstelling: ondernemers mogen niet contractueel gedwongen worden om op zondag hun winkel te openen.
- + Bij het opstellen van de visie op het buitengebied wordt ingezet op een toekomstbestendige agrarische sector.
- + Landbouw- en visserijondernemingen krijgen de ruimte voor een moderne bedrijfsvoering door investeringen mogelijk te maken, voor zover deze een bijdrage levert aan duurzaamheid, dierenwelzijn, energiebesparing, milieu en landschap.
- + Boeren krijgen een adequate vergoeding voor natuur- en landschapsbeheer en weidevogelbeheer.
- + Actief inspelen op de kansen die het vliegveld Lelystad biedt voor wonen en werkgelegenheid met duidelijke aandacht voor de aanvliegroutes boven de gemeente Súdwest-Fryslân.